

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

Siekte en Gebrokenheid
Teenoor
Genesing en Restourasie in Johannes

Deur

Jacobus Kok
98086431

Voorgelê ter gedeeltelike vereistes vir die graad

Philosophiae Doctor

Universiteit van Pretoria
Departement Nuwe Testamentiese Wetenskap

Promotor: Prof. J. G. van der Watt

Pretoria
April 2008

INHOUDSOPGAWE

ERKENNING.....	v
OPSOMMING/SUMMARY.....	vii

HOOFSTUK EEN INLEIDING

•1.1. VERWYSINGSRAAMWERK EN PROBLEEMSTELLING.....	2
1.1.1. VERWYSINGSRAAMWERK.....	2
1.1.2. PROBLEEMSTELLING.....	4
•1.2. NAVORSINGSGAPING.....	14
1.2.1. WAT WORD ONDERSOEK EN HOE IS DAAR TOT HIERDIE KEUSE GEKOM?.....	14
•1.3. BASIESE BEGRIPPE EN DEFINISIES.....	15
1.3.1. SICKNESS AS SAMBREELTERM VIR DISEASE EN ILLNESS.....	15
•1.4. HIPOTESE.....	18
•1.5. NAVORSINGSMETODOLOGIE.....	19
•1.6. HERMENEUTIESE BENADERING.....	26
1.6.1. HERMENEUTIEK AS KOMMUNIKASIE DINAMIEK.....	26
1.6.2. DIE JOHANNESVANGELIE AS VERTELTEKS.....	31
•1.7. ANALITIESE PROSES: EKSEGETIESE METODOLOGIE.....	35
•1.8. RELEVANSIE VAN DIE NAVORSING?.....	35
1.8.1. DIE BEHOEFTE AAN GENESING EN REKONSILIASIE IN DIE GLOBAL DORP.....	35
•1.9. VERLOOP VAN DIE NAVORSING.....	38
AFDELING 2.....	40
EKSEGETIESE STUDIE VAN GEÏDENTIFISEERDE TEKSTE IN JOHANNES WAT MET SIEKTE EN GENESING IN VERBAND STAAN.....	40

HOOFSTUK TWEE AGTERGROND EN ORIËTERING

•2.1. INLEIDING.....	41
•2.2. DIE LEKSIKALE BETEKENIS VAN DIE LEKSEME.....	41
2.2.1. DIE SEMANTIESE BETEKENIS VAN SIEKTE EN GESONDHEID.....	41
•2.3. OPSOMMING VAN EN KOMMENTAAR OP LOUW EN NIDA EN ANDER WOORDEBOEKE SE KATEGORISERING.....	47
•2.4. DIE ROL VAN WONDERTEKENS IN JOHANNES.....	50
•2.5. GESELEKTEERDE GENESINGS-TEKSTE UIT JOHANNES.....	55
•2.6. DIE MAKROSTRUKTUUR VAN DIE JOHANNESVANGELIE.....	56
2.6.1. KOMMENTAAR OP DIE MAKROSTRUKTUUR.....	57
•2.7. DIE AGTERGROND EN KONSEPTUELE RAAMWERK WAARTEEN JOHANNES SE TEKS GELEES KAN WORD.....	58
2.7.1. INLEIDING.....	58
2.7.2. AGTERGROND EN KONSEPTUELE RAAMWERK.....	59

HOOFSTUK DRIE DIE GENESING VAN DIE REGERINGSAMPTENAAR SE SEUN 'N EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 4:43-54

3.1. MAKRO-ANALISE VAN JOHANNES 4:43-54.....	63
3.1.1. DIE POSISIONERING VAN DIE TEKS IN DIE KONTEKS VAN DIE GEHEEL.....	63
3.1.2. 'N ANALISE VAN DIE OPBOU VAN JOHANNES 4:43-54.....	65
3.2. DETAIL-ANALISE VAN JOHANNES 4:43-54.....	68
Krisis situasie.....	73
Aanloop tot die transformasie interaksie.....	85
Transformasie interaksie.....	88
Reoriëntasie en Representasie van Realiteit met gevolglike lewensmoontlikhede binne die familie van God 99	
3.3. •SAMEVATTING EN OPSOMMING.....	108

HOOFSTUK VIER
DIE GENESING VAN DIE LAM MAN
'N EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES
5:1-9 IN DIE KONTEKS VAN 1-47

•4.1. MAKRO-ANALISE VAN JOHANNES 5:1-47.....	112
4.1.1. POSISIONERING VAN DIE TEKS IN DIE KONTEKS VAN DIE GEHEEL	112
4.1.2. ANALISE VAN DIE OPBOU VAN DIE TEKS	115
•4.2. DETAIL-ANALISE VAN JOHANNES 5:1-9	117
4.2.1. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 5:1-4	117
Jerusalem as sentrum van die sosioreligieuse sisteem	119
Krisis situasie: Lewenssituasie van dood	124
Jesus genees die man en gee aan hom nuwe lewe met lewensmoontlikhede	133
Jesus as die Een wat kwalitatiewe lewe skenk	139
Gaan hierdie nuwe lewe deur die sosiaal religieuse leiers erken word?	141
4.2.3. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 5:9B-13.....	143
Die Jode ondervra die man.....	143
4.2.4. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 5:14-15.....	145
EKSEGESE VAN JOHANNES 5:14-15 (VERVOLG).....	157
4.2.5. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 5:16-30.....	159
Die Joodse komplot om Jesus dood te maak	159
4.2.6. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 5:19-30.....	163
Jesus gee lewe soos God lewe gee.....	163
Transformasie Agent: God skenk (stuur) sy Seun as transformasie agent.....	170
•4.3. OPSOMMING VAN DIE HOOFSTUK	178

HOOFSTUK VYF
DIE GENESING VAN DIE BLINDE MAN
'N EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 9:1-41

•5.1. MAKRO-ANALISE.....	187
5.1.1. POSISIONERING VAN DIE TEKS IN DIE KONTEKS VAN DIE GEHEEL	187
5.1.2. Analise van die Opbou van die teks	191
•5.2. DETAIL-ANALISE VAN JOHANNES 9.....	192
5.2.1. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 9:1-7	192
Krisis en Disoriëntasie situasie: 'n Man wat van geboorte af blind was	194
Blindheid as gevolg van sonde?	194
Die Blinde man se Geestelike blindheid.....	198
Transformasie Agent: Jesus en die dissipels doen die werke van God as Sender.....	202
Jesus is die lig vir die wêreld	204
Transformasie Interaksie: Restourasie van die krisis-situasie.....	211
Jesus se woorde skep lewe	212
Blindheid as assosiatiewe kategorie van dood.....	213
Die genesingshandeling as (her)skepping	219
Die genesing as teken.....	223
5.2.2. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 9:8-12	224
Die ondervraging van die blinde man deur sy bure	224
5.2.3. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 9:13-17	226
Die Fariseërs ondervra die man.....	226
5.2.4. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 9:18-23	229
Die Jode ondervra die man se ouers.....	229
5.2.5. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 9:24-34	230
Die Tweede Ondervraging en uitbanning van die man	230
5.2.6. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 9:35-41	235
Die man se belydenis;	235
Die wat blind is sien en die wat sien is blind	235
•5.3. OPSOMMING VAN DIE HOOFSTUK.....	241
Krisis en Disoriëntasie situasie: 'n Man wat van geboorte af blind was	242
Blindheid as gevolg van sonde?	243
Die Blinde man se Geestelike blindheid.....	244

Blindheid as assosiatiewe kategorie van dood.....	245
Transformasie Agent: Jesus doen die werke van God as Sender	247
Transformasie Interaksie: Die genesingshandeling as (her)skepping.....	248

HOOFSTUK SES

JESUS RESTOUREER LASARUS SE VERLORE LEWENSMOONTLIKHEDE 'N EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 11:1-44

•6.1. INLEIDING	255
•6.2. LASARUS SE DOOD AS VERTRAAGDE INTERVENSIE OP 'N SIEKTE TOESTAND.....	256
•6.3. JOHANNES 11 AS GENESINGSWONDER IN KULTURELE PERSPEKTIEF.....	259
•6.4. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 11	260
6.4.1. MAKRO-ANALISE.....	260
6.4.1.1. Posisionering van die teks in die konteks van die geheel	260
6.4.2. ANALISE VAN DIE OPBOU VAN DIE TEKS.....	261
6.4.2.1. Opsomming.....	261
6.4.3. DETAIL-ANALISE VAN JOHANNES 11:1-44	262
6.4.3.1. Eksegetiese Studie van Johannes 11:1-6.....	262
Inleiding en agtergrond.....	262
Krisis situasie: Lasarus se siekte en uiteindelijke dood	263
Die verband tussen siekte en dood	268
6.4.4. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 11:7-16	270
6.4.4.1. Johannes 11:7-10.....	270
Inleiding en agtergrond	271
6.4.4.2. Johannes 11:11-16.....	274
6.4.5. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 11:17-27	276
Jesus as die Opstanding en die Lewe:	276
Die vervulling van die Joodse eskatologiese Opstandings-verwagting	276
Martha glo sonder om te sien.....	282
6.4.5. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 11:28-37	283
Die Gesprek tussen Jesus en Maria (11:28-37).....	283
6.4.6. EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 11:38-44	286
Die opwekking van Lasarus	286
Transformasie Interaksie: Jesus restoureer Lasarus se verlore lewensmoontlikhede	287
Jesus sal die onomkeerbare omkeer.....	288
Jesus kan lewe skenk omdat Hy die Opstanding en die Lewe is.....	289
Realisering van nuwe lewensmoontlikhede.....	291
•6.5. OPSOMMING VAN DIE HOOFSTUK.....	292

HOOFSTUK SEWE

GELOOF IN JESUS LEI TOT GEESTELIKE GENESING

•7.1. INLEIDING: HEURISTIESE KATEGORIEË.....	296
•7.2. DIE KRISIS EN DISORIËNTASIE SITUASIE VAN DIE WÊRELD: GEESTELIKE SIEKTE EN DOOD	298
•7.3. DIE OPLOSSING: GELOOF IN JESUS LEI TOT GEESTELIKE GENESING	300
•7.4. SAMEVATTING	302
•7.5. DIE RESTOURASIE VAN DIE SAMARITAANSE VROU	303
Heuristiese Kategorieë in Johannes se Genesingsverhale	303
7.5.2.EKSEGETIESE STUDIE VAN JOHANNES 4:1-42.....	304
7.5.2.1.MAKRO-ANALISE	304
Die posisionering van Johannes 4:1-42 in die konteks van die geheel.....	304
JESUS AS TRANSFORMASIE AGENT BIED DIE GESKENK VAN LEWE AAN (4:7-18).....	310
Jesus inisieer die interaksie en breek die grense van skeiding.	310
Die Spirituele Blindheid van die Samaritaanse vrou	312
Jesus open die Samaritaanse vrou se oë deur openbaring	313
Die Samaritaanse vrou word 'n getroue getuie.	315

HOOFSTUK AGT DIE OPSTANDING VAN JESUS AS KULMINERENDE GENESINGSHANDELING

•8.1. INLEIDING	325
•8.2. DIE OPSTANDING AS ΣΗΜΕΪΑ.....	325
•8.3. DIE ONLOSMAAKLIKE TEOLOGIESE VERBAND TUSSEN DIE KRUIS EN DIE OPSTANDING IN JOHANNES.....	333
Jesus se eie refleksie oor sy dood in Johannes.....	336
Jesus, die wesenlike beliggaming van die opstanding en die lewe	340
Jesus lê sy lewe neer met die doel om dit weer op te neem.....	343
•8.4.EKSKURSIE: JESUS GEE LEWE SOOS GOD LEWE GEE	349
•8.5. KAN DIE KRUISGEBEURE BINNE GENESINGSTERME VERSTAAN WORD?.....	352
8.5.1. DIE ONDERSKEIDING TUSSEN DIE “CURING” OF A “DISEASE”, DIE “HEALING” OF AN “ILLNESS” EN DIE RESTOURASIE VAN GEBROKENHEID	352
Die kruis as realiteit van verwonding en gebrokenheid.....	354
•8.6. DIE VERBAND TUSSEN DIE UNIVERSELE GODDELIKE NARRATIEF EN DIE HEURISTIESE KATEGORIEË VAN DIE GENESINGSHANDELINGE.....	360
EKSKURSIE: Johannes se Universele Goddelike Narratief: 'n Kort oorsig	360
8.6.1. DIE JESUS-GEBEURE EN –NARRATIEF IN DIE LIG VAN DIE HEURISTIESE KATEGORIEË VAN DIE GENESINGSHANDELINGE	362
1. Oriëntasie: Ideale posisie van lewensmoontlikhede	364
2. Krisis	372
3. Disoriëntasie.....	378
4. Transformasie Agent.....	380
5. Transformasie Interaksie.....	382
6. Reoriëntasie	385
7. Realisering van lewensmoontlikhede/of nie	390
•8.7. OPSOMMING VAN DIE HOOFSTUK.....	400
•KONKLUSIE VAN DIE PROEFSKRIF.....	410
LITERATUURVERWYSINGS.....	412

ADDENDUM

ADDENDUM 1	
ANALISE VAN DIE OPBOU VAN DIE TEKS	
ADDENDUM 2	469
DIE GENESINGSHANDELINGE AS RESTOURATIEWE HERMENEUTIEK VAN REPRESENTASIE	469

ERKENNING:

Opregte erkenning en waardering word gegee aan:

My vrou, Martelize, vir haar liefde en integriteit

My ouers, Dr. Gideon Kok en Dominica Kok wat nog altyd vir my 'n voorbeeld en inspirasie was

Pine en Marlene Pienaar vir hulle ondersteuning

Prof. Dr. Jan van der Watt vir sy uitnemende promotorskap en motivering oor die jare

Prof. Dr. Michael Wolter wat sy fakulteit, huis en vriendskap oopgestel het tydens my studietydperk aan die Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Duitsland

Dr. Jochen Flebbe van Bonn vir sy vriendskap en akademiese gesprekke

Prof. Dr. Jörg Frey vir sy vriendelike ontvangs in München en sy opbouende kritiek

Die *Deutscher Akademischer Austausch Dienst* vir 'n beurs om in Duitsland te kon studeer

Die Universiteit van Pretoria vir Akademiese Beurse

N.G. Kempton Hoogland vir hulle deurlopende ondersteuning en investering

Dr. Neels Du Randt en Ds. Theo Janse van Rensburg, my kollegas

Jenny van der Merwe vir die vertaling en proeflees

God, vir ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ in oorvloed

Die Afrikaanse vertaling wat in die proefskrif gebruik word, tensy anders aangedui, is afkomstig uit: *Die Bybel : Nuwe Vertaling*. 1998, [c1983] (electronic ed.) Cape Town, South Africa: Bybelgenootskap van Suid-Afrika.

Die Griekse teks van die Nuwe Testament, tensy anders aangedui, is afkomstig uit: Aland, B, Aland, K, Black, M, Martini, C M, Metzger, B M, & Wikgren, A. 1993, [c1979]. *The Greek New Testament* (4th ed.). Federal Republic of Germany: United Bible Societies.

SUMMARY

In this dissertation the healing acts of Jesus in John are investigated against the ancient Mediterranean socio-religious and cultural background in which it realized. All sickness and healing realities realize within a particular socio-cultural context and may differ significantly within different cultures. For example, less than one hundred years ago depression was not diagnosed as an illness and there existed no therapeutic processes for the disease. When one investigates ancient healing narratives which tell of sickness realities almost 2000 years ago, before the dawn of the Western Bio-Medical research system and modernism, one must remember that the sickness realities of that time will differ to a great extent from the modern project's sickness realities and its constructs. The researcher must in other words be very sensitive about anachronistic misinterpretations and ethnocentrism - that is, a reductionistic view of sickness (and other) realities through your own worldview. For this reason the term sickness is used as an umbrella term, and a distinction is made between the *curing of a disease* and the *healing of an illness*. The word group curing and disease are words that are used in the Western Bio-Medical world, and are also deeply imbedded within the modernistic philosophical worldview. On the other hand the word group healing of an illness is more inclusive in the sense that it is sensitive to sickness realities as experienced and constructed in ancient Mediterranean societies. In the first century ancient Mediterranean temple oriented Judaism for example, a particular disease (like skin disease), unlike today, also had negative socio-religious implications for the afflicted person which sometimes resulted in marginalization and status deconstruction. Turning to John's healing narratives it should also be taken into account that his healing acts are presented as σημεῖα, that is, signs which illustrate that Jesus is the Son of God, the source of life (cf. John 20:30-31; 10:32; 6:14). The question to be answered is, in what way does John present the healing narratives in order to illustrate that Jesus is the true source of Life (cf. John 1:4). The thesis is thus developed that John presents sickness realities that closely represent "death", crisis, disorientation, brokenness and loss of life possibilities within the ancient Mediterranean symbolic universe. John then presents Jesus as the divine transformation Agent, who restores and recreates life possibilities after a transformational interaction with the sick person. It is also argued that John's understanding of healing is not to be limited to the traditional Western Bio-medical paradigm revolving around the curing of disease but also includes a view of Jesus' role as healer and restorer of spiritual brokenness, a tradition which originated in the Old Testament. The narrative regarding the discussion between Jesus and the Samaritan woman is used as an example of a situation in which Jesus offers someone the gift of life and spiritual restoration or healing which resulted in the representation of reality. Lastly it will be argued why the resurrection could be understood as a Johannine σημεῖον and also be interpreted as the culminating healing act in John's Gospel, illustrating that Jesus is the true source of life in abundance (cf. John 1:4; 10:10).

Keywords

Gospel of John, Lame, Blind, Death, Curing of Disease; Healing of an Illness, Sickness, Brokenness, Healing, Restoration, Crisis, Disorientation, Transformation Agent, Transformation Interaction, Reorientation, Representation, Life Possibilities, Sign (σημεῖον), Spiritual Healing, Resurrection.